

दशमी कक्षा
कृतिपत्रिकायाः प्रारूपम्।
विषय : संस्कृतम् (सम्पूर्णम्)

प्रथम विभागः - सुगमसंस्कृतम् (15)

प्र. १ अ) चित्रं दृष्ट्वा नामानि लिखत। (५ तः ४) (केवलं दशमीकक्षा-चित्रपदकोषतः)

१ × ४ = ४

१.	२.	३.	४.	५.
---	---	---	---	---

आ) सङ्ख्या अक्षरैः/अङ्कैः लिखत। (३ तः २) (पृ. क्र. ७ आधारेण)

१ × २ = २

इ) समय लिखत। (स्तम्भलेखनम्) (पृ. क्र. ४, ५ आधारेण)

१/२ × ४ = २

ई) वासर-तालिकां पूरयत। (केऽपि द्वे) (पृ. क्र. ६ आधारेण)

१ × २ = २

 सोमवासरः	ह्यः	अद्य	 गुरुवासरः
←	←	→	→

उ) उदाहरणद्वयं लिखत। (६ तः ५) (पृ. क्र. ६, ७ आधारेण)

५

१. वर्णमालाधारितम्। × २

२. देव-शब्दतः चन्द्रमस् - शब्दपर्यन्तं नामद्वयम् । × २

३. १/४/६/१० गणस्य धातुद्वयम् । × २

द्वितीयः विभागः। गद्यम् (२२)

प्र. २ अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। (८०-१०० शब्दयुक्तः गद्यांशः दातव्यः)

७

आ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।

७

कृतयः

१. अवबोधनम् (४ तः ३)

१ × ३ = ३

अ) उचितं कारणं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। /

उचितं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। (रिक्तस्थानद्वयं प्रष्टव्यम्) १/२ × २

ख) कः कं वदति?

ग) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।

घ) वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यम्/असत्यम् वा इति लिखत।

च) एषः गद्यांशः कस्मात् पाठात् उद्धृतः?

२. शब्दज्ञानम् (३ तः २)

२

क) २ धातुसाधित-अव्यये/विभक्त्यन्तपदे चित्वा लिखत। १/२ × २

ख) प्रश्ननिर्माणं कुरुत। (अधोरेखनम् आवश्यकम्) १ × १

ग) विशेषणं-विशेष्यम्। (कृतयः मेलनं कुरुत/चयनं कुरुत / चतुर्थपदं लिखत।) १/२ × २

घ) सन्धिः।

(पूर्वपदं लिखत १/२ × २, उत्तरपदं लिखत १/२ × २, विग्रहं लिखत १ × १, चतुर्थपदं लिखत १ × १)

च) लकारं लिखत । 1×1 (अधोरेखनम् आवश्यकम् ।)

३) पृथक्करणम् ।

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

क) क्रमेण योजयत । (गद्यांश अ)

अथवा

ख) रेखाचित्रम् । (जालरेखा/वृक्षरेखा/प्रवाहि-जालम् / स्तम्भपूरणम् / शब्दपेटिका) (गद्यांश: आ)

इ) गद्यांश पठित्वा सरलार्थं लिखत । (२ तः १) (४ - ५ वाक्यात्मकः गद्यांशः दातव्यः)

$1 \times 4 = 4$

(नाट्यस्तबकः नदीसूक्तम्)

ई) माध्यमभाषया उत्तरं लिखत । (३ तः २) (केवल स्वाध्यायाधारितम्)

$2 \times 2 = 4$

तृतीयः विभागः - पद्यम् । (२०)

प्र.३ अ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृती कुरुत । (६ - ८ पङ्क्तयः प्रष्टव्याः।)

४

१) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।

$1 \times 1 = 1$

२) पद्यांशतः विशेषणं चिनुत । (कृतयः - मेलनं कुरुत/चयन कुरुत/चतुर्थपदं लिखत।)

$\frac{1}{2} \times 2 = 1$

३) रेखाचित्रम् । (जालरेखा/वृक्षरेखा/प्रवाहि-जालम् / स्तम्भपूरम् / शब्दपेटिका)

२

आ) पद्यांश पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत । (६ - ८ पङ्क्तयः प्रष्टव्याः।)

४

कृतयः -

१) पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।

१

२) सन्धिः ।

१

(पूर्वपदं लिखत $\frac{1}{2} \times 2$, उत्तरपदं लिखत $\frac{1}{2} \times 2$, विग्रह लिखत 1×1 चतुर्थपदं लिखत 1×1)

३) माध्यमभाषया उत्तरं लिखत । (२ तः १) (स्वाध्यायाधारितम्)

$2 \times 1 = 1$

इ) पद्ये शुद्धे पूर्णे च लिखत (क, ख, तः १, ग, घ तः १)

६

१) क) ४ पङ्क्त्युतं पद्यम् अथवा ख) ४ पङ्क्त्युतं पद्यम्

४

२) ग) ४ पङ्क्त्युतं पद्यम् अथवा ख) २ पङ्क्त्युतं पद्यम्

२

ई) अन्वयं पूरयत । (सूक्तिसुधातः तथा युग्ममालातः एवं अन्वयः प्रष्टव्यः किन्तु श्र्लोकः न दातव्यः ।

४ रिक्तस्थानानि भवेयुः।)

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

उ) सरलार्थं लिखत (३ तः २) (वाचनप्रशंसा/ मानवताधर्मः।)

$2 \times 2 = 4$

चतुर्थः विभागः (लेखनकौशलम् । (१५)

प्र.४ अ) वाक्यरचनां कुरुत।

४

१. धातूनाम् उपयोगं कृत्वा वाक्यनिर्माणं कुरुत। (५ तः ३) (उपपदविभक्तिः)

३

२. अमरकोषात् शब्दं योजयित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। (४ तः २)

२

आ) ५/७ वाक्यात्मकं निबन्धं / संवादं लिखत।

५

निबन्धः : मम प्रियः उत्सवः/खगः कविः/नेता/पुस्तकम्/प्रिया भाषा/भारतीयं प्रसिद्ध स्थलम् ।

अथवा

संवादः - गृहम् / शाला / आपणम् / प्रवासः / कार्यालयः / रुग्णालयः / दूरवाणी

इ) निर्दिष्टा कृति कुरुत ।

५

मञ्जूषातः उचितशब्दान् चित्वा ५-६ वाक्यात्मकं चित्रवर्णनं कुरुत।

अथवा

पञ्चमः विभागः। भाषाभ्यास (२०)

प्र.५ अ) तालिकापूर्ति कुरुत।	८
१) नाम-तालिका। (६ तः ४) (८, ९, १० कक्षाम् अनुसृत्य) $\frac{1}{2} \times ४$	२
२) सर्वनाम-तालिका। (६ तः ४) (८, ९, १० कक्षाम् अनुसृत्य) $\frac{1}{2} \times ४$	२
३) क्रियापद-तालिका। (६ तः ४) (१, ४, ६, १० गणतः, अस्, कृ) $\frac{1}{2} \times ४$ (लट् / लङ् / लोट् / विधिलिङ् / लृट् इति लकारतः केऽपि ३ प्रष्टव्याः। अष्टमीकक्षायाः पाठ्यपुस्तके प्रदत्तात् धातुकोषात् एव धातवः पृष्टव्याः।)	२
४) धातुसाधित-विशेषण तालिका। (६ तः ४) $\frac{1}{2} \times ४$	२
आ) निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत। (५ तः ४)	१२
१) योग्यं रूपं लिखित्वा रिक्तस्थानपूर्ति कुरुत (५ तः ३) १×३ (सङ्ख्यावाचक-क्रमवाचक-आवृत्तिवाचकानाम् आधारेण ५ वाक्यानि।)	
२) समासानां तालिकापूर्ति कुरुत। (५ तः ३) १×३	
३) समानार्थकशब्दान् / विरुद्धार्थकशब्दान् लिखत (५ तः ३) १×३	
४) सूचनानुसारं कृती कुरुत। (५ तः ३) १×३ क) वाच्यपरिवर्तनम्। (केवल लट्लकारः तथा कर्मणि/कर्तरि-भू.धा.वि.) ख) त्वान्त/ल्यबन्त-अव्ययं निष्कासयत। ग) स्म निष्कासयत। घ) 'त्वं' स्थाने 'भवान् / भवती' अथवा 'भवान् / भवती' स्थाने 'त्वं' योजयत् ङ) वचनं / लकारं परिवर्तयत्। च) णिजन्त कुरुत / निष्कासयत।	
५) वाक्य शुद्ध कुरुत। (५ तः ३) (अशुद्धि-अधोरेखनम् आवश्यकम्।) १×३ (कर्ता-क्रियापद-सम्बन्धः, विशेषण-विशेष्य-सम्बन्धः, उपपद-विभक्ति-अव्ययानि)	

षष्ठः विभागः। अपठितम् (८)

प्र.६ अ) गद्यांश पठित्वा निर्दिष्टाः कृती कुरुत। (६ तः ४)	४
(६०-८० शब्दयुतः सरलः गद्यांशः दातव्यः) १×४	
१) पूर्णवाक्येन उत्तरत।	
२) प्रातिपदिकं लिखत। (शब्दद्वयम् आवश्यकम्) $\frac{1}{2} \times २$	
३) वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यम्। असत्यम् इति लिखत।	
४) माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत। (गद्यांशतः १ वाक्यं दातव्यम्।)	
५) विभक्त्यन्तपदम् / अव्ययम् / क्रियापदं चिनुत लिखत च।	
६) कारकपरिचयं कुरुत। (अधोरेखनम् आवश्यकम्।)	
आ) १. पद्यांश पठित्वा निर्दिष्टे कृतीः कुरुतः (अवबोधनाय सरले पद्यांशे दातव्ये)	४
१) पूर्णवाक्येन उत्तरत। (२ तः १)	१
२) विशेषण-विशेष्य-सम्बन्धः/समानार्थक शब्दं/विरुद्धार्थक शब्दं लिखत। (केवलम् १)	१
२. पद्यांशं पठित्वा जालरेखाचित्र पूरयत्। (४ रिक्तस्थानानि)	२